

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอนและประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน และ (3) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนตามตัวแปร เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา และระดับผลการเรียนเฉลี่ย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากครูและนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปีการศึกษา 2545 ประชากรเป็นครูผู้สอน จำนวน 213 คน สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน และประชากรนักเรียนจำนวน 3,852 คน สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสำรวจการประเมินพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนวนน้อย เจริญผล แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา และหน่วยงาน หรือบุคคลที่ครูคาดว่าจะให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา และหน่วยงาน หรือบุคคลที่ครูคาดว่าจะให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำแก้ไขปรับปรุง และนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมตามขอบข่ายของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนี IOC ทั้งแบบสอบถามของครูและนักเรียนได้ค่าดัชนี IOC เป็น 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครู และนักเรียนโรงเรียนเฉลิมราชบุรีประชาอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูจำนวน 20 คนนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9215 และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน 30 คนนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่น 0.9071

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ขอหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือให้ครูและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกครู นักเรียนด้วยตนเอง และขอนัดวันเวลาในการรับแบบสอบถามคืน ซึ่งผู้วิจัยจะไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for window โดยหาค่าร้อยละของ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t - test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONEWAY ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่าง

ของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe') ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา และหน่วยงาน หรือบุคคลที่ครุคาคว่าน่าจะให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งโดยภาพรวมและอยู่รายด้านในระดับปานกลาง
2. ครูเพศชายกับเพศหญิงมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาค่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ครูที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. ครูที่มีประสบการณ์ในปฏิบัติการสอนต่ำกว่า 10 ปี 10 ปี ถึง 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน 10 ปี ถึง 20 ปี กับ 21 ปีขึ้นไปมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
7. บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
8. นักเรียนเพศชายกับนักเรียนเพศหญิงมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
9. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นที่ต่างกันมี บทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 กับ 2.00 ถึง 2.99 และ 3.00 ถึง 4.00 มีบทบาทในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา และหน่วยงาน หรือบุคคลที่ควรคาดหวังว่าจะให้ความช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหา ของครูที่สำคัญคือ แหล่งค้นคว้ามีน้อยไม่หลากหลาย รองลงมาคือ การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า ทำให้เสียเวลามาก และปฏิบัติการสอนหลายวิชาทำให้ไม่สามารถเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความพร้อมได้ทุกวิชา ซึ่งครูเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสภาพความเป็นจริง สร้างสื่อ วัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนปัญหาของครูที่สำคัญคือ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสม เพราะนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่างกันจะใช้เวลาในการเรียนรู้ต่างกัน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนมีน้อย และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำ ขาดความสนใจ ขาดความกระตือรือร้น แม้กิจกรรมนั้นจะเป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งครูเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยให้ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพจริงและจัดกิจกรรมให้หลากหลาย โดยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่จะต้องช่วยดูแลให้ความสะดวกให้เกิดความคล่องตัว ทั้งด้านบรรยากาศ สื่อวัสดุอุปกรณ์ สารานุกรม โปสเตอร์ และความปลอดภัยของนักเรียน

ด้านการวัดผลประเมินผล ปัญหาของครูคือ การตั้งเกณฑ์ต่างระดับทำให้เกิดความยุ่งยาก การวัดผลตามสภาพจริงมีน้อย เครื่องมือไม่หลากหลายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ ครูเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยให้ใช้การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การวัดผลประเมินผลที่หลากหลายจากแบบทดสอบ เพิ่มสะสมผลงาน การสังเกต การสัมภาษณ์ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผลร่วมกับ เพื่อน ครู โดยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

ครูคาดว่าหน่วยงานหรือบุคคลที่คาดว่าจะช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ นักเรียน เพื่อนครู และครูในกลุ่มโรงเรียน

ด้านปัญหาและวิธีแก้ปัญหาของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีดังนี้คือ

ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่สำคัญของนักเรียนคือ ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ขาดความพร้อมในการเตรียมเอกสาร ตำรา และครู และนักเรียนไม่ค่อยมีเวลาวางแผนร่วมกัน นักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยให้เตรียมเอกสาร ตำราล่วงหน้าและค้นคว้าจากห้องสมุด ครู และนักเรียนร่วมวางแผนล่วงหน้า จัดหาเอกสาร ตำรา และสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยความร่วมมือจาก ครู เพื่อน และตนเอง

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนปัญหาที่สำคัญของนักเรียนคือ เพื่อนไม่ค่อยตั้งใจเรียน และไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม นักเรียนยังขาดการเตรียมความพร้อมในการเรียนด้วยตนเองเพราะบางวิชาเนื้อหายาก และห้องเรียนสถานที่ไม่พร้อม และนักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยให้ทุกคนพยายามตั้งใจเรียน ให้มีการจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ และให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมโดยครู เพื่อน และตนเอง

ด้านการวัดผลประเมินผลปัญหาที่สำคัญของนักเรียนคือ ครูไม่แจ้งผลการเรียนรู้ให้ทราบอย่างค่องเนื่อง มีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผลน้อย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่านักเรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยพยายามอ่านหนังสือมากๆ ค้นคว้าจากห้องสมุด และทบทวนสาระการเรียนรู้สม่ำเสมอ โดยนักเรียนคาดว่าหน่วยงานหรือบุคคลที่คาดว่าจะช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ครู นักเรียน เพื่อน ผู้บริหาร

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผลดังนี้

1. บทบาทของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า บางกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เพราะการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูและนักเรียน การปรับบทบาทของครูและนักเรียนจึงต้องอาศัยเวลา และแม้ว่าจะมี

การอบรมเชิงปฏิบัติการในการเขียนแผนการสอนให้ครูสม่ำเสมอ แต่ครูส่วนใหญ่ก็ยังมีความเคยชินกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม นักเรียนก็มีความเคยชินกับการเป็นผู้รับมากกว่าที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในทุกขั้นตอนตามหลักการจัดการศึกษา ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญมากคือ ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนขาดแคลนแหล่งวิทยาการที่หลากหลาย วัสดุอุปกรณ์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ขาดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ส่วนด้านการวัดผลประเมินผล มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงน้อย การวัดผลไม่หลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนวัดผลประเมินผลน้อย

2. ครูเพศชายกับเพศหญิงมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 เพราะทั้งครูเพศชายและเพศหญิง ต่างก็ได้รับการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเท่าเทียมกัน (สมเนตร ษารักษ์ .อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

ตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาครูทั้งเพศชายและเพศหญิงทุกคนก็ได้รับความรู้จากการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาเป็นระยะๆ จนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมือนกันพร้อมๆ กัน นักเรียนที่สอนก็เป็นกลุ่มเดียวกันและครูมักจะวางแผนร่วมกันเสมอ (สุจิราภรณ์ เพชรสิวานนท์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

3. ครูที่มีอายุต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 2 เพราะครูมีเจตคติ แนวคิด ค่านิยมที่ใกล้เคียงกัน ขณะเดียวกันการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวัยนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน (จินตนา สมวาทิ. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

ครูส่วนใหญ่เป็นครูที่อยู่ในพื้นที่อำเภอรัตนพิบูลย์ และอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราช แม้จะมีอายุต่างกันแต่เมื่อมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ครูทุกคนจึงมีความตื่นตัวสูง และพยายามศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ นโยบายการปฏิรูปการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นหัวข้อที่ครูใช้ในการสนทนา วิพากษ์วิจารณ์ และ

ตกเตียงกันอยู่เสมอทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเสมอ (สุจิราภรณ์ เพชรสิวานนท์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

4. ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

ครูที่มีวุฒิสองกว่าปริญญาตรีจะมีประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ โดยตรงมากกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรี แต่โดยภาพรวมครูที่มีวุฒิสองกว่าปริญญาตรีจะถ่ายทอดวิทยาการใหม่ๆ ให้ครูปริญญาตรีอยู่เรื่อยๆ และจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาทำให้ครูมีความตื่นตัวที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการขยายตัวในวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้ครูส่วนหนึ่งมีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และครูที่กำลังศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรีก็มีมากขึ้น ครูกลุ่มนี้กลายเป็นตัวเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ถึงใหม่ๆ ให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน เพราะระบบความผูกพันและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง เพื่อนครูด้วยกันทำให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ครูส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการศึกษาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ (สุจิราภรณ์ เพชรสิวานนท์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

5. ครูที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 4 เพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสาระการเรียนรู้เป็นไปในระบบเดียวกัน คือมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน แม้จะสาระการเรียนรู้ต่างกันแต่ก็มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการให้นักเรียนเป็นคน เก่ง ดี มีสุข (สมเนตร ษารักษ์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

แม้ครูจะปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน แต่การทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีการอบรมเชิงปฏิบัติการจากคณะวิทยากรกลุ่มเดียวกันในเวลาเดียวกัน แม้จะมีวิทยากรเฉพาะของแต่ละสาระการเรียนรู้ แต่รูปแบบและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมก็มีลักษณะคล้ายกันๆ อาจจะมีแตกต่างบ้างตามลักษณะของสาระการเรียนรู้ ตามลักษณะของธรรมชาติของวิชานั้นๆ ส่วนปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนคือ นักเรียนยังขาดความพร้อมในการเรียนด้วยตนเองเพราะบางวิชาเนื้อหาสาระซับซ้อนทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มได้ยาก ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องให้คำชี้แนะดูแลเอาใจใส่แก่นักเรียนอย่างจริงจัง (ศุภวรรณ สงแก้ว. อาจารย์ 2 ระดับ 6.2 พฤษภาคม 2546)

6. ครูที่มีประสบการณ์ในปฏิบัติการสอนต่ำกว่า 10 ปี 10 ปี ถึง 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน 10 ปี ถึง 20 ปี จัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ย 3.5359 ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอนต่ำกว่า 14 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.4429 และครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน 21 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.2242 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน 10 ปี ถึง 20 ปี กับ 21 ปีขึ้นไปมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 5 เพราะครูที่มีประสบการณ์ 10 ปี ถึง 20 ปี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และอยู่ในวัยของการทำงาน แต่ครูที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไปแม้มีความรู้และประสบการณ์มาก แต่เกิดความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติงานเพราะความจำเจ (ศุภวรรณ สงแก้ว. อาจารย์ 2 ระดับ 6. 2 พฤษภาคม 2546.)

ครูที่มีประสบการณ์ 10 ปี ถึง 20 ปี ยังมีความพร้อมสูง ไม่เบื่อหน่ายกับการทำงาน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไปยอมจำเริญกับการปฏิบัติงานจนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากพัฒนาอะไรที่ซับซ้อนยุ่งยาก (จินตนา สมวาทิ. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2545)

ครูที่มีประสบการณ์ 10 ปี ถึง 20 ปี มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจ ส่วนกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไปเริ่มล่าช้าทำงานไม่เต็มศักยภาพของตน (สมเนตร ฆารักษ์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

ครูที่มีประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไปบางคนยึดติดกับความคิด และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม และคิดว่าจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ทำให้เกิดความยุ่งยาก (สุจิราภรณ์ เพชรสิวานนท์. อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

7. นักเรียนเพศชายกับนักเรียนเพศหญิงมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะนักเรียนทั้งเพศชาย และเพศหญิงต่างได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบนั้น ผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมๆ กันในรูปแบบและเทคนิคที่คล้ายๆ กันในทุกสาระการเรียนรู้ การแสดงบทบาทของนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงในการจัดการเรียนการสอนก็เป็นไปในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน เพราะเด็กยุคใหม่ทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง (ศุภวรรณ สงแก้ว. อาจารย์ 2 ระดับ 6. 2 พฤษภาคม 2546)

8. นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นที่ต่างกันมี บทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 7 เพราะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมกันรูปแบบ และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่คล้ายๆ กันในทุกสาระการเรียนรู้ (สุจิราภรณ์ เพชรสิวานนท์, อาจารย์ 2 ระดับ 7. 2 พฤษภาคม 2546)

9. นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่างกันมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับดังนี้คือนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 3.00 ถึง 4.00 มีค่าเฉลี่ย 3.5027 นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ถึง 2.99 มีค่าเฉลี่ย 3.3412 และนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 มีค่าเฉลี่ย 3.1634 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของนักเรียนในด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่โดยภาพรวมพบว่า ทุกคู่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านทั้งด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 กับ 2.00 ถึง 2.99 และ 3.00 ถึง 4.00 มีบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 8 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ ไสภณพินิจ (2541 : 58 - 64) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อยุทธวิธีการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโพธิ์สามพันท์พิทยาคาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง และอ่อน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ศิริรักษ์ ที่ทำ การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง ค่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง ต่ำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง ต่ำ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง การจัดการเรียนสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จนั้นก็เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์วิธีหนึ่ง และจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 บทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1.1 บทบาทของครู และนักเรียนด้านการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ครูและนักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญโดยตรง ในการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ต่างๆ ดังนั้นครูและนักเรียนจึงต้องมีการวางแผนในการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน และถ้ามีวิทยากรร่วมในการจัดการเรียนการสอนด้วยก็ควรมีการวางแผนร่วมกันด้วย ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกคนทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ครูและนักเรียนหรือวิทยากรสามารถเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ครูควรเตรียมแผนการสอนที่มีความยืดหยุ่น และจัดได้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่ต่างกันได้ นอกจากนี้ครู นักเรียน และวิทยากรอาจจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้าง จัดหา พัฒนาสื่อการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าด้วย

1.1.2 บทบาทของครู และนักเรียนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะต้องศึกษาสิ่งที่วางแผนร่วมกันไว้กับครูหรือวิทยากรด้วยตนเองหรือกลุ่มเรียน เพื่อให้ตนเองเกิด

การเรียนรู้หรือเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่ม หรือช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นนักเรียนทุกคนควรมีความสนใจ มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในกิจกรรมการเรียนการสอน กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ รู้จักสนับสนุนความคิดเห็นของเพื่อน หรือคัดค้านอย่างมีเหตุผล สามารถสรุปองค์ความรู้สำหรับตนเองหรือกลุ่มเรียนได้ ครูคอยเป็นผู้ให้ความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและให้คำชี้แนะเมื่อนักเรียนต้องการ ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดสถานที่เรียนและบรรยากาศในการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อาจจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนทั้งใน และนอกสถานที่เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.1.3 บทบาทของครูและนักเรียนการวัดผลประเมินผล

ครู นักเรียนและวิทยากรควรมีการวางแผนร่วมกันด้านการวัดผลประเมินผล โดยเฉพาะนักเรียนต้องรู้ว่าเรียนแล้วครูจะวัดอะไร จะวัดอย่างไร และนักเรียนต้องได้รับทราบผล การวัดผลประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อนักเรียนจะได้วางแผนในการพัฒนาหรือปรับปรุงบทบาทของตนเองให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

1.2 บทบาทของผู้บริหารในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพการพัฒนาบทบาทของครู และนักเรียนจึงเป็นบทบาทของผู้บริหารโดยตรง ปัจจุบันบทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่จะให้การดูแล ช่วยเหลือ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

1.3 ระดับอำเภอ จังหวัด และกรมสามัญศึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษาได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของครู และนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ความทำวิจัยเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช